

Здоров'я не можна придбати раз і назавжди на якомусь етапі життя. Організм може бути здоровим лише тоді, коли він розвивається, доповнюється різними новими корисними для здоров'я елементами, звичками і, таким чином, вдосконалюється. Тому здорового способу життя треба увесь час вчитися, а треба виховувати потребу в ньому.

Отже, можна сміливо сказати, що основи здорового способу життя – це регулярне і цілеспрямоване дотримання і виконання простих правил.

Здоровий спосіб життя у кожного свій, потрібно тільки вибрати його для себе і дотримуватись із задоволенням.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ЗАСІБ ПРИРОДООХОРОННОГО ВИХОВАННЯ

*М.М. Дяченко-Богун
м. Полтава, Україна*

В умовах сучасного екологічної кризи зростає значимість природоохоронних знань і тому в школі виникає необхідність пошуку нових методів навчання й виховання, спрямованих на пропаганду інтелектуальних цінностей і авторитету знань, навичок наукової праці й діяльності. В наслідок цього залучення в педагогічний арсенал вчителя форм і методів практичної науково-дослідницької роботи в природі є найбільш ефективним для природоохоронного виховання старшокласників.

Сьогодні зростає соціальна значимість науково-дослідних робіт школярів в області охорони довкілля. І це не випадково, тому що сьогодні в сучасному світі гостро постає проблема взаємин людини й природи, сьогодні термін «захист навколишнього середовища» використовують із такими словами як «суспільство», «родина», «культура».

Науково-дослідна діяльність старшокласників – це діяльність учнів під керівництвом учителя, пов'язана з рішенням творчих дослідницьких завдань із заздалегідь невідомим результатом, яка передбачає поступову реалізацію основних етапів, характерних для дослідження в науковій сфері.

Організація науково-дослідної діяльності школярів дозволяє розвивати в учнів пізнавальні інтереси, самостійність, культуру навчальної праці, дозволяє систематизувати, узагальнювати, поглиблювати природоохоронні знання і учить їх застосовувати на практиці. Тому одним із головних завдань школи є забезпечення учня необхідними знаннями й уміннями, на основі яких формуються природоохоронні мислення і відповідна культура [2, с.33].

Знання старшокласників перебувають у прямій залежності від обсягу й систематичності їх самостійної пізнавальної діяльності. Для того, щоб знання були результатом їхніх власних пошуків, учителям необхідно організувати ці пошуки, управляти ними [4, с.56]. Все це можна здійснити через організацію науково-дослідної діяльності учнів охороні навколишнього середовища.

Продуктом науково-дослідної діяльності школярів є творча науково-дослідна робота. Виділяють п'ять видів творчих дослідницьких робіт:

Реферативні – роботи, в основу яких входять збір і подання інформації з вибраної теми. Суть реферативної роботи у виборі матеріалу з першоджерел, що найбільш повно висвітлюють вибрану проблему. Специфіка реферату полягає в тому, що в ньому немає розгорнутих доказів, порівнянь, міркувань. Реферат відповідає на питання про те, що нового виявляється учнем у тексті [3, с.29]. Наприклад: «Роль техногенних факторів забруднення навколишнього середовища».

Експериментальні – творчі роботи, написані на основі виконання експерименту, описаного в науці з відомим результатом. Дані роботи носять скоріше ілюстративний характер, припускають самостійне трактування особливостей результату залежно від зміни вихідних умов. Наприклад: «Природоохоронний моніторинг по вивченню стадії забруднення водойм».

Проектні – творчі роботи, основу яких становить досягнення й опис заздалегідь спланованого результату по вирішенню якої-небудь проблеми, значимої для учасників проекту. Наприклад: «Українські народні традиції в рішенні природоохоронних проблем регіону»

Описові – творчі роботи, спрямовані на спостереження і якісний опис якого-небудь явища. Дані роботи можуть мати елемент наукової новизни. Відмінною рисою є відсутність кількісної методики дослідження. Наприклад: «Спостереження за екологічним станом лісових насаджень у районі дослідження».

Дослідницькі – творчі роботи, виконані за допомогою коректної з наукового погляду методики, що мають отриманий за допомогою цієї методики власний експериментальний матеріал, на підставі якого робиться аналіз і висновки про характер досліджуваного явища. Особливістю таких робіт є непередбачуваність результату, що можуть дати дослідження [1, с.42]. Наприклад: «Антропогенний вплив місцевого населення, на екологічний стан лісового біогеоценозу».

Всі творчі роботи мають загальні елементи, а саме виконуються з використанням літературних джерел, але при виконанні реферативних робіт аналіз літератури є основним змістом роботи, а при виконанні проектних, експериментальних, описових, дослідницьких робіт аналіз літературних джерел виступає як літературний огляд даних про досліджуване явище. У методичному плані всі види робіт структуровані на постановку проблеми, власне матеріал і висновки.

Організація і проведення науково-дослідницької роботи у ЗНЗ має носити комплексний характер і бути організованою в єдину програму «Еколог-дослідник». У рамках цієї програми оцінка знань і вмінь учнів проводиться за підсумками доповідей на конференції «науково-дослідних» робіт. При цьому підсумкова оцінка за результатами захисту проектів (за зміст роботи, використання методик, правильність інтерпретації результатів і висновків, якість доповіді, оформлення матеріалів до захисту й т.п.), є характеристикою всього набору знань, умінь і навичок, отриманих учнями протягом усього періоду навчання.

Програма складається їх чотирьох основних розділів (блоків):

1. *Вступна частина* (введення, обґрунтування мети й завдань, опис загальної структури програми, обґрунтування основних форм роботи з учнями й можливих форм організації практикумів);

2. Програма організації дослідницької діяльності школярів старших класів «Еколог-дослідник» (опис завдань і загальної структури польового практикуму, опис форм і методик організації занять, розподіл тематик проведення польових досліджень по предметах і сезонам року);

3. *Методичні посібники* з організації польових досліджень школярів, розподілені за сезонами року.

4. *Додаткові матеріали* (правила ведення щоденникових записів, оформлення результатів дослідження, поведінки й техніки безпеки в природі, організація побуту й дозвілля, перелік устаткування, список допоміжної літератури).

Організація пошуково-дослідницької роботи старшокласників в ЗНЗ в рамках комплексної програми «Еколог-дослідник» дозволить досягти високих результатів, підвищити якість навчання, навчити старшокласників основам пізнання світу і навколишнього середовища. Головне завдання вчителя – не просто передати знання учневі, а навчити його навчатися. І цьому багато в чому вчить організація науково-дослідної діяльності школярів.

Література

1. Івлева О.М. Науково-педагогічне обґрунтування моделі готовності фахівця, здатного до творчої самореалізації / Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. – Вип. 4. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000. – С. 35-46.

2. Гриньова М.В. Саморегуляція навчальної діяльності школяра. – Харків: Фоліо,

1997. – 256 с.

3. Колонькова О. Технології виховання у старшокласників ціннісного ставлення до природи / О.Колонькова // Рід. шк. - 2002. - Груд. (№12). - С. 29-31.

4. Кондрашова Л.В. Методика підготовки майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії з учнями. – М.: Прометей, 1990. – 158 с.

ТВАРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЧЕРВОНОГО СПИСКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «НИЖНЬОСУЛЬСЬКИЙ»

А.В. Жарікова
м. Полтава, Україна

Створення у 2010 році в нижній частині долини ріки Сули національного природного парку (далі НПП) «Нижньосульський» — своєчасна міра, оскільки сам факт створення природно-заповідної установи, встановлення зонувannya території, створення та функціонування служби державної охорони парку повинно призупинити тенденцію щодо зменшення видового різноманіття, особливо тих, які охороняються на міжнародному та національному рівнях [5].

Нині фауна птахів та ссавців НПП включає 23 види, які занесені до Червоної книги України (далі ЧКУ) та 5 — до Європейського Червоного списку (далі ЄЧС), [4]. ЄЧС представлений 3 видами птахів (гускою малою, орланом-білохвостом та деркачем) та 2 видами ссавців (вовком та видрою річковою).

Гуска мала (*Anser erythropus* L.) — найменша за розміром з усіх видів гусей, поширених у Європі. В Україні під час міграцій зрідка трапляється по всій території, регулярніше у Північно-західному Приазов'ї, де обмежено може залишатися і на зимівлю. У НПП «Нижньосульський» зустрічається тільки під час міграцій. Рідкість цього виду зумовлена її високою чутливістю до будь-якого негативного екологічного чинника. Для посилення заходів збереження її включено до третьої редакції ЧКУ [6].

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla* L.) — один із найбільших хижих птахів Європи. Зараз гніздування орланів в Україні пов'язане виключно з водоймами. Вони трофічно пов'язані з дніпровськими водосховищами, інколи, в якості кормових стацій використовують заплави річок та риборозплідні ставки. В Україні більшість гніздових пар живе осіло.

У 80-90-х роках минулого століття зустрічались лише окремі особини орланів протягом весняно-осіннього сезону в середній, а взимку — в нижній частині Сульської затоки [3]. У межах нинішньої території НПП «Нижньосульський» на гніздуванні виявлений у 2001 р. в околицях с. Ляцівка.

У останні роки намітилась тенденція до зростання чисельності білохвоста як на гніздуванні, так і під час зимівлі. Нині в межах НПП достовірно гніздиться 3 пари орланів, а під час зимівлі може перебувати від 50 до 100 особин [4, 2].

В Україні білохвіст є рідкісним мігруючим видом [1]. Занесений до Червоної книги України. Має несприятливий природоохоронний статус в Європі, Категорія SPEC 1 (види, поширені в Європі, які мають несприятливий природоохоронний статус у світі). Включений до Додатку III Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979), Додатку II Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що знаходяться під загрозою зникнення (CITES), Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979). Україна є стороною всіх перелічених угод [6].

Деркач (*Crex crex* L.) — на відміну від Європи є звичайним гніздовим видом відповідних біотопів практично всієї території України, крім Карпат. У межах НПП гніздиться на лучних біоценозах.

Вовк (*Canis lupus* L.) — на території України має достатньо високу чисельність з тенденцією до її збільшення. Це відбувається як за рахунок внутрішнього потенціалу, так і можливість поповнення з сусідніх держав, насамперед Росії та Білорусі. Вцілому із великих